

Почетком новембра 2009. године у Народној скупштини Републике Србије започела је расправа о законима који треба да регулишу даље задуживање код Светске банке. Представници власти су тврдили да су то повољни кредити који ће довести до "убрзаног развоја" Србије. Наведено је и да је чак и бивша социјалистичка Југославија сарађивала са Светском банком. Такође, нешто раније, у августу 2009. године Светска банка је "отписала" 400 милиона евра дуга такозваног Косова Републици Србији. Власт је и ово приказала као "добронамерни" уступак Светске банке и као аргумент за даље задуживање код ове међународне финансијске организације. Али историја односа између Светске банке са једне стране и Југославије и касније Србије са друге стране указује на то да су овакве тврдње нетачне.

Југославија је почела да сарађује са Светском банком 1949. године. Тачније, након раскида титоистичког режима са СССР-ом. Ипак, у периоду од 1949. до 1961. године Југославија је добила само три кредита Светске банке у износу од 60,7 милиона долара (слична ситуација је била и у вези са кредитима ММФ-а). Са друге стране, Југославија је у периоду од 1949. до 1961. година добила само од САД 2,5 (тадашњих) долара донација. [1] Такође, Југославији је одобрен и изузетак на основу члана 15 Статута ММФ-а који дозвољава да се кредити узимају без строгих услова.

Посебно је интересантно што тада САД нису дозвољавале Југославији да узима велике кредите од Светске банке. На пример, као што то наводи амерички експерт за Југославију Лорејн Лис: "Администрација је довела у питање захтев Југославије за добијање зајмова од 200 милиона долара од Светске банке, извозно – увозне банке, и из разних приватних банкарских институција због забринутости да она не би могла да изађе на крај са толиком задуженошћу". [2] У периоду од 1949. до 1961, када није примењивала услове ММФ-а и Светске банке, и када од тих институција није узимала значајне кредите, Југославија је имала велику стопу раста индустријске производње од 14%, као и укупну стопу раста националног дохода од 209% и минималну незапосленост. Дакле, тадашњи развој Југославије се заснивао на донацијама из САД а не на кредитима Светске банке и био је, у суштини, нека врста награде за политичку превару коју је извео Јосип Броз Тито када је из руског блока прешао у западни.

Након политичког сукоба са САД (или након мешања Југославије у палестинско-израелски конфликт) године 1961, Београд је био приморан од Вашингтона да примењује услове ММФ-а и Светске банке. Тачније, за Југославију престаје да важи изузетак из члана 15 Статута ММФ-а. Од тада престају америчке донације и почиње

узимање великих кредита од ММФ-а и Светске банке. Убрзо након почетка новог економског процеса југословенска привреда почиње да пропада. На пример, нови петогодишњи план је морао да буде напуштен 1963. након само годину и по дана од доношења. Трошкови живота су порасли за 30%. Број незапослених, који је 1954. године износио 26.420, године 1964. достиже ниво од 106.662 незапослена, а 1969. године 159.115 незапослених (без обзира на то што је само у 1964. години емигрирало 1.000.000 људи из Југославије). [3] Југословенски динар је девалвиран за 250% а спољнотрговински дефицит 1970. године достиже 958 милиона (тадашњих) долара.

Због узимања кредита и примењивања неповољних услова Светске банке и ММФ-а, од 1971. до 1980. године спољни дуг Југославије расте за 600% и достиже 18,8 милијарди (тадашњих) долара. Такође, у периоду од 1980. до 1986. године западни повериоци су наплатили 31,2 милијарде долара, камате и главнице, од Југославије. Међутим, спољни дуг социјалистичке Југославије се није смањило – напротив, повећао се на 20,5 милијарди долара. [4] Истовремено, цене су скочиле за 7,6 пута у односу на 1976. годину, није било довољно бензина, животних намирница, уведено је рестриктивно коришћење аутомобила, повећана је незапосленост за неколико пута. Дакле, кредити и услови Светске банке и ММФ-а су фактички уништили привреду и друштво бивше Југославије у периоду 1961-1986. У том контексту, као последица распадања економског система бивше Југославије распламсавају се и међунационални сукоби који коначно доводе до грађанског рата 1991. године.

Ипак, актуелне власти у Србији нису извеле никакву поуку из оваквог негативног искуства бивше Југославије у вези са Светском банком. Напротив, након 2000. године наставља се задуживање под неповољним условима и то код Светске банке и ММФ-а. Зато спољни дуг Србије, према подацима Народне банке Србије, достиже 31. августа 2009. године 21,7 милијарду евра. Дакле, економско уништавање српске привреде и друштва се дешава скоро на исти начин као и у бившој Југославији почетком осамдесетих година. На пример, само у 2010. Србија ће морати да плати 3,5 милијарди евра повериоцима!

Међутим, сви ти застрашујући подаци нису поколебали власти у Београду у њиховој економској политици. Напротив, премијер Мирко Цветковић и гувернер Радован Јелашић 30. априла 2009. године упућују ММФ-у неоколонијално Писмо о намерама. У писму се Србија обавезује на такозвано замрзавање плата у јавном сектору и пензија у периоду од 2009. до 2010. године (у суштини, реч је о смањивању плата и пензија, јер је планирана инфлација у Србији између 6-10 %), мања давања за здравство и локалну самоуправу, ускраћивање око 450 милиона евра за функционисање државе и престанак даљег запошљавања у јавном сектору.

Увидевши да српске власти не намеравају да воде самосталну економску политику, Светска банка прима у 2009. години у своје чланство и такозвано Косово. Да би се прикрио овај политичко/економски скандал (тачније, чињеница да ће представници Србије седети заједно са представницима такозваног Косова у истој сали на заседањима Светске банке), Србији се отписује око 400 милиона евра такозваног косовског дуга. Власти у Београду пристају и на ове услове, иако се ради о суми која не чини ни 5% рудног богатства Косова и Метохије (које се процењује на 13,5 милијарди евра). [5] Али, руководиоци Светске банке се нису зауставили на томе. Они поред кршења међународног права и унишавања српске привреде, здравства и образовања захтевају од Србије да испуни и нове услове. Ти услови су ново смањивање издатака за здравство и образовање у износу од око 300 милиона евра, смањивање пензија које су "сувише високе" јер је пензиони систем у Србији наводно "сувише великодушан", смањивање броја запослених у образовању, затварање болница у Србији, као и повећање старосне границе за одлазак у пензију. [6]

Дакле, у суштини, Светска банка у којој главни утицај имају САД, данас тражи од Србије одрицање од Косова, а у економском смислу сасвим супротно од онога што је смисао америчког антикризног програма од око 800 милијарди долара. У САД је очувано највише радних места управо у образовању, око 325. 000! [7]

Међутим, власти у Београду као да не разумеју, или не желе да разумеју, шта је суштина оваквих скандалозних и дрских услова Светске банке. Тачније, српске власти се понашају као да иза Светске банке стоји некаква хуманитарна организација као што је Црвени крст, а не САД, које немају никаквих моралних принципа у својој економској и спољној политици. Тачније, основно начело које покреће САД у последњих 60 година јесте начело изабљивања и уништавања дужника. Уосталом, и сам Ален Гринспен, бивши шеф Федералних резерви САД, признаје то у својим мемоарима: "Моралне искључивости не постоје, вредности и етика и начини људског понашања одраз су културе и као такви нису подложни логици. Толико произвољно варирају да су изван домета озбиљног размишљања." [8] Више је него јасно свакоме ко хоће да разуме како функционише Светска банка као инструмент економске политике САД.

---

[1] Џ. Лемпи, *Југославија као историја*, Дан граф, Београд 2004, стр. 247.

[2] Л. Лис, *Одржавање Тита*, БМГ, Београд 2004, стр. 290.

[3] Према подацима Савезног завода за статистику.

[4] Д. Јововић, "Југославија и Међународни монетарни фонд", Економика, Београд 1991, стр. 163-164.

[5] Према процени Рајнера Хенгстмана, директора такозване косовске Дирекције за руднике и минерале

[6] *Вечерње новости*, 19. август 2009.

[7] *Привредни преглед*, 2. новембар 2009.

[8] А. Гринспен, *Доба финансијске нестабилности*, Масмедиа, Загреб 2008, стр. 37.